

vlaamse beweging

Theurissen van Maastricht in zijn promotiestellingen: „Het aanwijzen van de Maas als staatsgrens is in strijd met de aardrijkskundige, historische, volkenkundige en economische situatie van het Limburgse Maasgebied.” Als er morgen tientallen artikels, brochures en boeken verschijnen over de aardrijkskundige, historische, volkenkundige en economische eenheid van het Limburgse Maasgebied dan zullen wij dat toejuichen. Maar dat alleen volstaat niet om de beide Limburgen dichter bij mekaar te brengen. Ook de „barrières” als de Stop van Ternaaien en de Stop van Loozen waarmee de fabrikant, de handelaar, de schipper, de bevrachter, de ekspediteur en nog anderen in hun dagelijkse bezigheden gekonfronteerd worden, dienen te verdwijnen. Dan moet er niet meer gepraat worden over samenwerking en integratie. Men zal ondervinden dat het werkelijk zo is. Het pleit voor gouverneur Roppe dit te hebben ingezien. Wij hopen dat zijn fors pleidooi voor de opheffing van deze belemmeringen die tans geen reden meer hebben van bestaan, de passende nuttige gevolgen zal krijgen.

P.G. Ruyschaert

Westvlaamse taalgrensgemeenten.

Hoe Vlaams voelen de Vlamingen? Aangenomen dat het antwoord op zo'n vraag mogelijk is, kunnen we aanwijzingen vinden in de gegevens van 'n bescheiden onderzoek naar het aantal schoolplichtigen dat Franstalig of Nederlandstalig lager onderwijs volgt in de Westvlaamse gemeentes of vroegere gemeentes gelegen aan de grens met de provincie Henegouwen, dit wil

zeggen: aan de grens met Komen-Moeskroen.

Deze gemeentes hadden in 1970 samen ongeveer 55.000 inwoners, in 1957 was dat nauwelijks duizend minder. Daaronder zijn er drie met faciliteiten voor Franstaligen, namelijk Helkijn, Mesen en Spiere, maar de naburige Franstalige scholen, voornamelijk die van Komen en Moeskroen, hebben op de Vlaamse inwoners in het zuiden van West-Vlaanderen altijd 'n sterke aantrekkingskracht uitgeoefend.

Nieuwkerke, Wulvergem, Mesen, Hollebeke en Zandvoorde, met 'n gezamenlijke bevolking van 4.500 à 5.000 inwoners, grenzen aan het kanton Komen. In Nieuwkerke blijft het percentage leerlingen in het Franstalig lager onderwijs te Komen, Ploegsteert of Belle (Frankrijk) min of meer op 10 %. In Wulvergem is het al jaren de gewoonte dat alle leerplichtigen L.O. naar 'n Nederlandstalige school gaan, de meesten ter plaatse, enkelen naar Nieuwkerke. Naar Wulvergem komen ook wel leerlingen uit Wijtschate, Mesen en zelfs Ploegsteert in het kanton Komen. Mesen is 'n faciliteitengemeente: volgens de talentelling van 1947 waren er 31,1 % Franstaligen. Het aantal schoolkinderen in het Franstalig onderwijs (in Mesen is er geen Franstalige school) varieert van 0 % tot 10 %. We moeten bij de beoordeling van de toestand in deze kleine gemeentes ermeê rekening houden dat één leerling tot 3 % van de hele schoolbevolking kan vertegenwoordigen. Er zijn dus gemakkelijk grote schommelingen in %. Hollebeke en Zandvoorde hebben sinds enkele jaren alleen nog schoolplichtigen in Nederlandstalige scholen.

De grootste gemeentes zijn **Wervik, Menen en Rekkem**, die alle

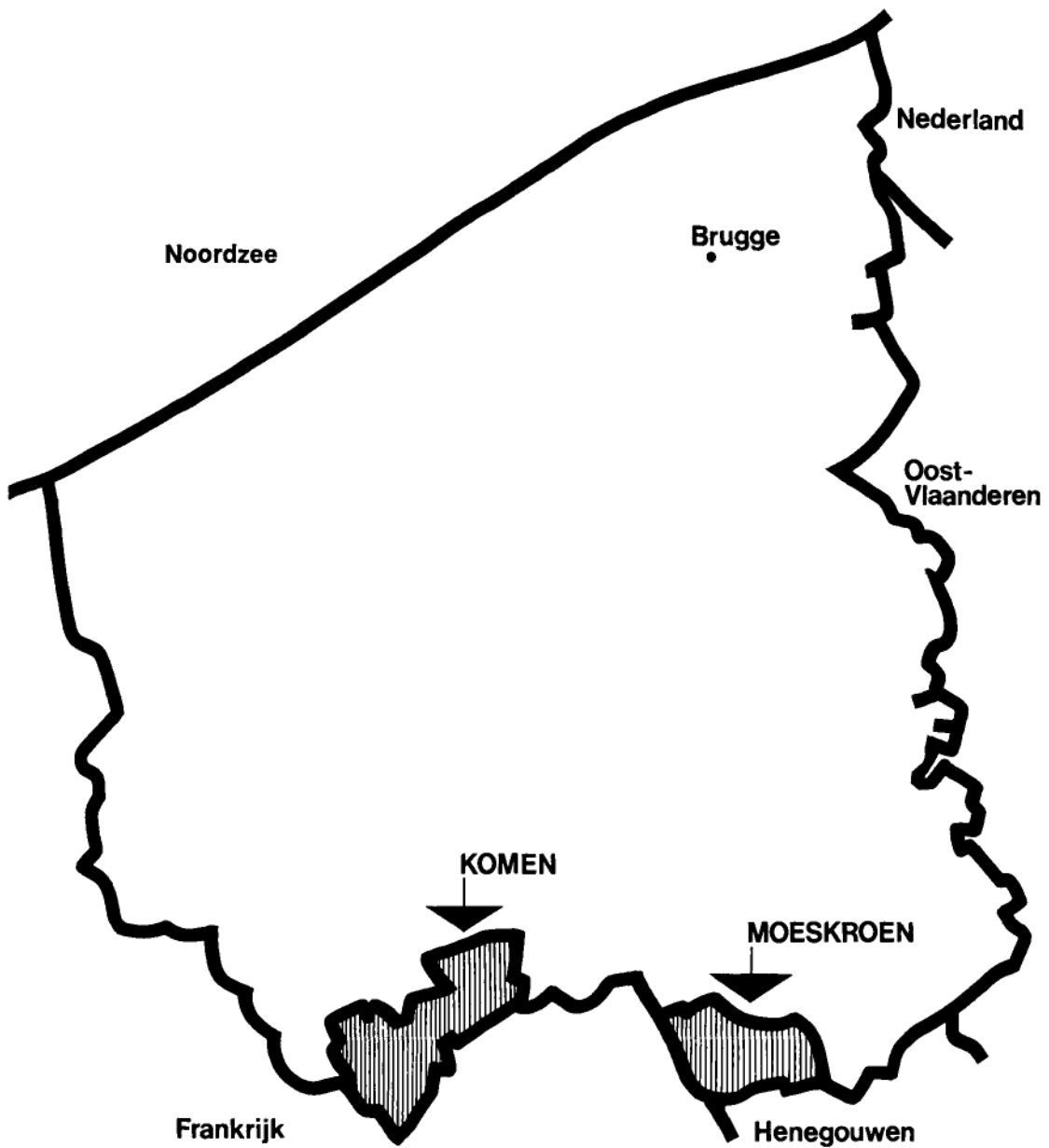
drie aan Frankrijk grenzen; samen tellen ze ongeveer 40.000 inwoners. Wervik en Menen kennen 'n gestadige vernederlandsing mede dank zij de invloed van 'n Vlaams-overtuigde generatie gestudeerden. Rekkem neemt 'n bijzondere plaats in onder deze grotere gemeentes. De talentelling leverde 26,3 % Franstaligen op. Globaal genomen zitten de laatste drie schooljaren \pm 25 % van de schoolplichtigen L.O. in Franstalige scholen! Het past hier erop te wijzen, dat de plaatselijke omstandigheden 'n belangrijke invloed kunnen uitoefenen op de beslissing van de ouders om hun kinderen ofwel naar de lokale Nederlandstalige school ofwel naar de Franstalige school buiten de eigen gemeente of wijk te zenden. Het is inderdaad genoeg dat een of ander Franstalige onderwijzer gaat ronselen en kinderen meeneemt naar zijn (Franstalige) school buiten Rekkem, om 'n sterke daling van de leerlingen in het Nederlandstalig lokale onderwijs te veroorzaken.

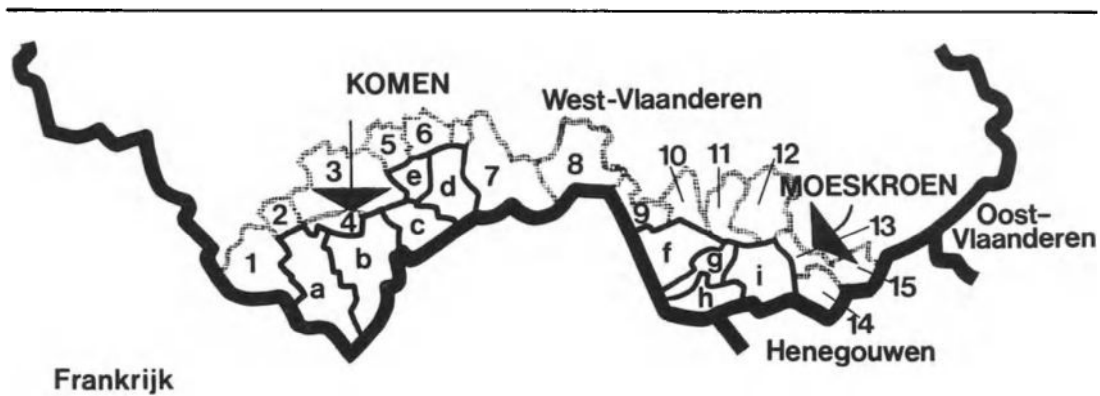
Aalbeke, Rollegem en Bellegem hebben ongeveer 9.000 inwoners. Op deze drie plaatsen stijgt het aantal leerlingen in het plaatselijke onderwijs boven de 95 % uit. Van de plusminus 140 kinderen geboren in 1966 zijn er maar 'n paar in Franstalige scholen. Sommige kunnen natuurlijk in de loop van hun lager onderwijs nog van school veranderen, maar de laatste jaren gebeurt dat toch zelden. Dat de toestand in deze gemeentes zich gunstig ontwikkelt, wil hier niet zeggen dat er geen problemen zijn - sommige afgelegen wijken liggen vlak bij Moeskroen - maar de waakzaamheid van enkele mensen levert goede resultaten op.

De vierde en laatste groep gemeentes waarop dit onderzoek

vlaamse beweging

De Provincie West-Vlaanderen met in het zuiden de in 1963 naar de Franstalige provincie Henegouwen overgehevelde kantons Komen en Moeskroen.

De kantons Komen en Moeskroen en de aangrenzende Westvlaamse gemeentes.

De gemeentes in de kantons Komen en Moeskroen: a. Ploegsteert; b. Waasten; c. Neerwaasten; d. Komen; e. Houtem; f. Moeskroen; g. Lowingen; h. Herzeeuw; i. Dottenijs.

De aan de kantons Komen en Moeskroen aangrenzende Westvlaamse gemeentes: 1. Nieuwkerke; 2. Wulvergem; 3. Wijtschate; 4. Mesen; 5. Hollebeke; 6. Zandvoorde; 7. Wervik; 8. Menen; 9. Rekkem; 10. Aalbeke; 11. Rollegem; 12. Bellegem; 13. Kooigem; 14. Spiere; 15. Helkijn.

betrekking heeft, bevat **Kooigem, Spiere en Helkijn**, samen ongeveer 2.500 inwoners, drie betrekkelijk kleine gemeentes dus in het geheel van dit overzicht, maar niet onbelangrijk, want twee ervan verschaffen faciliteiten aan Franstaligen, namelijk Spiere en Helkijn. In Kooigem is er weinig verandering merkbaar in de cijfers over de laatste dertien jaar. Ongeveer 14 % schoolplichtigen van het lager onderwijs bezoeken de school in het (nu) Waalse Dottenijs. Op te merken valt dat deze kinderen verspreid wonen over de gemeente; er is hier geen wijk met Franse „gezindheid”, het betreft veeleer 'n beperkt aantal traditioneel Franstaligen en enkele Vlaamse gezinnen die op de bekende manier 'n hogere sociale status trachten te verwerven. Volgens de talentelling van 1947 had Spiere 63 % Franstalige inwoners, in feite betreft het 'n Waalse minderheid. Niet alle Wa-

len sturen hun kinderen naar Franse scholen buiten de gemeente. De laatste zeven jaar vinden we ongeveer 35 % van de scholieren in het Franstalig onderwijs. Natuurlijk moeten we ook hier rekening houden met het kleine aantal leerlingen en de grote schommelingen in de procenten; toch blijft de toestand wankelbaar, vooral als we vaststellen dat vele scholieren na de Nederlandstalige lagere school Franstalig voortgezet onderwijs gaan volgen. Dat Helkijn 'n faciliteitengemeente is moet nog altijd verwondering wekken. Welke ijverige veldwachter heeft hier in 1947 49,9 % Franssprekenden ontdekt? 13 % van de schoolplichtigen geboren in de jaren 1960 tot 1965 volgt of volgde Franstalig lager onderwijs.

Wanneer we de toestand globaal bekijken, kunnen we allicht geneigd zijn tot groot optimisme: van de veertien besproken gemeentes zijn er maar 'n paar met

'n noemenswaardige groep leerlingen in het Franstalig lager onderwijs. Toch lijkt de situatie niet zo rooskleurig en geruststellend. Hoe komt het dat er meer als tien jaar na de „vastlegging” van de taalgrens nog (vele) Franstalige inwoners in Vlaamse gemeentes zijn die zich afzijdig houden van het plaatselijke sociale en culturele leven, dat er nog zo vele Vlamingen zijn die menen dat de toekomst van hun kinderen beter verzekerd wordt door verfransing? Dat we de vele Vlamingen die in Moeskroen wonen voor de Nederlandse cultuur hebben laten verloren gaan, is pijnlijk; maar dat we de Franstalige inwoners in de Vlaamse gemeentes niet winnen, en - wat erger is - sommige Vlamingen in Vlaamse gemeentes niet Vlaams kunnen houden, is m.i. vernederend.

Kan het zijn dat het culturele leven op de plaatsen waar 'n Franstalige of Fransgezinde min-

vlaamse beweging

derheid leeft, 'n te lokaal-Vlaamse kleur heeft, d.w.z. onvoldoende algemeen-Nederlands is, ook wat de taal betreft? De ervaring in Brussel en elders heeft ons nu toch al voldoende geleerd dat, gekonfronteerd met de Franse taal en cultuur, alleen de algemeen-Nederlandse taal en cultuur het behoud van onze „eigenheid” kan verzekeren.

Wat kunnen we doen? Misschien is er meer contact mogelijk tussen de kulturele organisaties van die „grensgemeentes” en die van het Westvlaamse „binnenland”. Er worden op vele plaatsen toneelopvoeringen, klein-kunstavonden, concerten en studievergaderingen georganiseerd: zou het 'n zware inspanning vergen om het beste in de grensgemeentes over te doen?

Wellicht wordt ook bij de planning of inplanting van scholen onvoldoende rekening gehouden met de specifieke noden van de Vlamingen op de taalgrens. En verschaffen we voldoende informatie over de studiemogelijkheden in het middelbaar en het hoger onderwijs in het zuiden van de provincie West-Vlaanderen?

O. Vandeputte, Marke

Brusselaria - 2.

Taalpariteit bij de Brusselse Gemeenteambtenaren.

Bruxelles Vérité is een Franstalig Brussels weekblad met de ondertitel „Journal d'Information de la région de Bruxelles”. Nergens vind je een uitgesproken partijpolitieke klausule in de aard van *Organe du F.D.F.* of *Journal pour les Bruxellois francophones*. Vele teksten zijn echter duidelijk voor wat de basistendens betreft. Zo vind je een advertentie: „Soutenez un assureur qui se consacre depuis des années à la cause francophone dans une

commune à facilités dans la périphérie” (Nr. 112, april 1973), een „selekte” bloemlezing uit de Nederlandstalige pers, artikels van o.a. L. Defosset, publiciteit over F.D.F.-activiteiten, een artikel van ene *Erasmus, moine à Anderlecht...* en dies meer. Onder de titel *Sainte Parité, priez pour nous* wijdt het weekblad een artikel aan de taalpariteit in de

Brusselse gemeente-administratie als antwoord op een desbetreffend artikel in de *Gazet van Antwerpen* (26 maart 1973). Graag stonden wij even stil bij dit probleem waarover veel wordt gepraat maar waarover men zelden concrete cijfers vindt.

Welke is de huidige situatie? Een tabel zal een duidelijk beeld geven van de toestand.

Gemeente	Fr.	Ndl.	Vak.
Anderlecht	18	13	4
Brussel	64	46	14
Elsene	20	7	18
Etterbeek	13	4	2
Evere	5	4	—
Ganshoren	4	3	—
Jette	11	7	1
Koekelberg	2	2	—
Molenbeek	12	8	4
Oudergem	4	4	—
Schaarbeek	21	11	11
Sint-Gillis	12	9	—
Sint-Lambrechts-Woluwe	13	8	—
Sint-Pieters-Woluwe	7	2	2
Ukkel	13	9	6
Vorst	13	4	3
Watermaal-Bosvoorde	6	4	1
Andere gemeenten	12	8	—
Totaal	250	153	66
Totaal procent	53,3	32,6	14,1

De zaak lijkt duidelijk. Op 19 gemeenten zijn er 250 Franstalige ambtenaren, 153 Nederlandstalige en 66 vakante betrekkingen. In vier gemeenten is de pariteit reeds bereikt: Evere, Ganshoren, Koekelberg en Oudergem. In enkele andere gemeenten kan ze bereikt worden dank zij de nog vakante betrekkingen: die moeten dan ook toegekend worden aan Nederlandstaligen: Anderlecht, Brussel (op 4 na), Elsene, Molenbeek, Schaarbeek, Ukkel

en Watermaal-Bosvoorde. In de overige gemeenten kan ze niet worden bereikt, zelfs als men alle vakante betrekkingen aan Nederlandstaligen toekent: Etterbeek (F.D.F.), Vorst (F.D.F.), Jette, Sint-Gillis, Sint-Lambrechts-Woluwe (F.D.F.) en Sint-Pieters-Woluwe (F.D.F.). De partijpolitieke overheersing in de gemeentebesturen van de laatste gemeenten is een aanwijzing...

Het gaat hier over ambtenaren vanaf de graad van afdelings-